

KEREZSI KLÁRA

Minőségi gondolkodáshoz minőségi képzést!

Gondolatok a felsőfokú rendészettudományi képzésről

„*A minőségi gondolkodáshoz minőségi képzés*” – jelezte már a címében is az Európai Rendőrákadémia (European Police College; Cpol) 2011-ben megjelenő 2010–2014 közötti munkaprogramja. „*Képességünk arra, hogy megfeleljünk az új biztonsági kihívásoknak az igazságszolgáltatás és a belügyek területén, és a nemzetközi bűnözés fenyegetését is kezelni tudjuk, sokféle módon ez fogja meghatározni Európa jövőjét*” – írta a dokumentum bevezetőjében *Bánfi Ferenc*, a Cpol igazgatója.¹

2015 októberében Budapesten rendezték meg az AEPC (Association of European Police Colleges) konferenciáját, amelynek témája a rendőrségi felsőoktatás helyzete volt. A tanácskozás egyik szünetében *Helen Martinival*, az AEPC elnökével, az *Ecole Nationale Supérieure des Officiers de Police (ENSOP)* igazgatójával beszélgettem, aki elmondta, hogy az egyik felmérésük szerint – nagy meglepetésükre – Franciaországban 85 olyan rendőrtiszt dolgozik a szolgálatnál, aki úgy szerzett PhD-fokozatot, hogy ennek megszerzését a munkáltatójának nem jelentette be. Ezek a rendőrtisztek úgy látták, hogy szükséges a tudásuk speciális területen történő megerősítése, de a képzettségi színvonaluk fejlesztését saját forrásból, a szabadidejük terhére oldották meg.

Nem kétséges, hogy a rendőrtisztek képzettségi színvonalának erősödése hasznos lehet a francia rendőrségnek (is). A tudományos fokozatot szerző rendőröknek alaposabb ismereteik vannak, döntési képességük javul, és a szélesebb tudás hasznosul az egyéni munkájukban.

A kérdés számomra sokkal inkább az, hogy ezt miért tartották „titokban”. Az a tudás, amelyet ez a 85 francia rendőrtiszt a saját épülésére megszerzett, ezen a módon a lehetségesnél kevésbé tudott hasznosulni a szervezetnél. Ugyanis az a speciális tudás és ismeretanyag, amelyet a doktori fokozat megszerzésével felhalmoztak a rendőrtisztek, nem hasznosulhatott például a stratégiai elemzések és tervek elkészítésénél. Természetesen az is erősen közrejátszhatott, hogy a tudomány presztízse nem elég erős a rendőri szervezeteknél ahhoz, hogy a doktori fokozat megszerzésével babérokat lehessen aratni.

---

¹ Qualitative thinking – Qualitative education. European Police College, 2011, p. 5.

Arra pedig nem szívesen gondolok, hogy ez a 85 francia rendőrtiszt talán a továbblépést fontolgatja és készíti elő a tudományos fokozat megszerzésével. Bármilyen is a magyarázat, tény, hogy napjaink rendőrsége új kihívásokkal néz szembe, amelyeket csak alaposabb tudással és elemzőképességgel, a rendészeti oktatás színvonalának emelésével és modernizálásával tud kezelni.

A 28 EU-tagállamot eltérő szociális, társadalmi és kulturális kontextus jellemzi, így meglehetősen nehéz a rendészeti képzések közös fejlődésének irányait meghatározni. Tanulmányomban arra teszek kísérletet, hogy meggyőzzem az olvasót arról, hogy minél magasabb szinten és minél jobban képezzük a hazai rendészeti szervek személyi állományát, annál elégedettebb lesz a hazai közvélemény. A rendészeti képzés bizonyos vonatkozásban a társadalom tükrének tekinthető, amely ezen a területen mutatja meg az erősségeket, a gyengeségeket, az előítéleteket és a társadalom kultúrájának fő értékeit.

A rendőri munka alapvetően a közösséggel felépített és hatékonyan működtetett kapcsolatrendszer jelent. Napjainkban a rendőri tevékenység „sokkal inkább szociális munka, mint jogalkalmazás. A rendőr napi munkáját a szomszédsági konfliktuskezelés, a csavargókkal kapcsolatos bánásmód és hasonlók teszik ki” – fogalmazza meg az előbbi állítást kissé végletes formában egy amerikai rendőrkutató.² „Azok a rendőrök, akiknek pszichológiai, szociológiai és más felsőoktatásban oktatott diszciplínával kapcsolatos tapasztalatai vannak, lehet, hogy ügyesebben foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel.”³

A rendőrök és az akadémiai tudományok viszonya

Azok a követelmények, amelyek az elmúlt évtizedekben az európai rendőrséggel szemben megfogalmazódtak, szélesebb kontextusba helyezték a rendőrségi menedzsmentet, a rendőrségi stratégiák megfogalmazását és a rendőrségi etika érvényesülését, nem beszélve a társadalom egyéb típusú problémáinak megváltozásáról. Mindez egyre inkább szükségessé tette a magasabb szintű végzettség megszerzését.

Mielőtt feltesszük a kérdést, valóban szükséges-e, hogy minden rendőrnek felsőfokú, és azon belül BA vagy MA szintű végzettsége legyen, van egy előzetes kérdés, amelyet meg kell válaszolnunk. A rendőrségnek olyan szak-

---

² Do cops need college? Michigan State University, Feb. 5, 2015.

<http://msutoday.msu.edu/news/2015/do-cops-need-college/>

³ Eugene A. Paoline – William Terrill – Michael T. Rossler: Higher Education, College Degree Major, and Police Occupational Attitudes. *Journal of Criminal Justice Education*, vol. 26, no. 1, 2014, p. 49.

mának kell-e lennie, mint az ápolónőé, a tanítóé és a tanáré, az orvosé, a jogászé, vagy a szociális munkásé, amelyeknél a felsőfokú végzettség az általánosan elvárt és a jogszabályban is rögzített norma. Vagy: a rendőrségi tevékenység egy olyan szakmunkás típusú végzettséghez kötött foglalkozás, amelyben reggel beblokkolnak, este pedig leteszik a munkát az alkalmazottak. Az arhimedesi pont tehát a rendészeti felsőfokú képzés szükségességének vagy sürgősségének megítélésénél, úgy tűnik az, hogy *melyik társadalmi csoportot tekinti a rendőr a saját referenciacsoportjának*.

A rendőrök és az akadémiai tudományok viszonyát nagy általánosságban az „*intellektüellelenség*” határozza meg. Nem elég azzal a trivilitással érvelnünk, hogy a magas szintű képzettség teszi lehetővé a rendőr számára, hogy a társadalom minden rétegével szót értsen, de figyelünk kell arra is, hogy a világ az iskolai végzettségeket illetően is változásban van. Még ha azt feltételezzük is, hogy a rendőr egy olyan állampolgár, aki éppen uniformist visel, azt látnunk kell, hogy ez európai társadalmak megváltoztak, és *a népesség sokkal nagyobb arányban szerez felsőfokú képesítést*, mint a korábbi évtizedekben. Ennek megfelelően racionális az az elvárás, hogy ez az új tendencia jelenjen meg a rendőrök végzettségében is.

A felsőfokú végzettség megszerzésének sürgősségével kapcsolatos vélekedést az is okozhatja, hogy a *rendfenntartás hagyományosan munkásosztályi gyökerű foglalkozás*, a rendőrséghez az alsóbb társadalmi rétegekből jelentkeznek elsősorban. Winsor azt is észrevételezte, hogy nagy gond, ha a modernizálódó rendőrséghez csatlakozó munkatársak egy részének gondolkodásmódja a premodern állapotokat tükrözi. Azt javasolja, hogy „*véget kell vetni a »kék-galléros« gondolkodásmódnak, és annak a felfogásnak, hogy a rendőri tevékenység intellektuálisan igénytelen foglalkozás, csakúgy, mint kétkézi munkások világa*”⁴. Sparger és Giacopassi szerint három olyan ok van, amely miatt a munkásosztályi háttérű fiatalok hagyományosan a rendőrséget választják:

1. a családi tradíciók;
2. a rendőri tevékenység összhangban van a munkásosztályi családok értékeivel, a férfiaság, a hazaszeretet és a konzervativizmus értéként tételével; és
3. biztos megélhetést ad, és felfelé irányuló mobilitási lehetőséget is kínál.⁵

⁴ Thomas P. Winsor: Independent Review of Police Officer and Staff Remuneration and Conditions. Final Report – Volume 1. Cm 8325-I, London, 2012

⁵ Jerry R. Sparger – David J. Giacopassi: Police Resentment of the Upper Class. Criminal Justice Review, vol. 11, 1986, pp. 25–33.; Silje Bringsrud Fekjær: “Policestudents’ social background, attitudes and career plans”. Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, vol. 37, iss. 3, 2014, pp. 467–483.

Magasabb iskolai végzettség = jobb rendőri munka?

Számos olyan kutatás van, amely a *rendőrök magasabb iskolai végzettségének a rendőrök magatartására gyakorolt hatását* vizsgálja. Egy amerikai kutatás három kulcsfontosságú döntéshozatali ponton (őrizetbe vétel; nyomozás; legitim erőszak alkalmazása) vizsgálta meg az *alacsonyabb és a magasabb iskolai végzettségű rendőrök döntéshozatali gyakorlatát* és viselkedését.⁶ A kutatás eredményei szerint a magasabban képzett rendőrök kisebb valószínűséggel alkalmaztak erőszakot, mint azok, akiknek nincs felsőfokú végzettségük. Kevésbé merevek, jobban élnek a diszkrecionális hatalommal, pozitív módon szemlélik a rendőrség előtt álló jogi természetű teendőket, és átfogóbb értelemben gondolkodnak a rendőrség szerepéről.⁷ Kevésbé támaszkodnak tekintélyelvű hiedelmekre, jobban elfogadja őket a közvélemény, és az előjáróik munkájukat többre értékelik. Kevésbé mennek betegállományba, és kevesebbszer sérülnek meg, mint alacsonyabb iskolai végzettségű társaik. Többre értékelik az etikus viselkedést, és jobbak a verbális kommunikációban. Kevésbé relativistán szemlélik az erkölcsi szabályokat (másoknak nem szabad, de nekem igen), de szkeptikusabbak a hatósági visszaélések visszaszoríthatósága tekintetében.⁸ Kisebb mértékű verbális vagy fizikai erőszakot alkalmaznak az ellenállás letörése érdekében, és kevésbé valószínű, hogy tevékenységükkel összefüggésben civiljogi keresetet nyújtanak be ellenük.⁹ Kakar 1998-as kutatása 36 változót vizsgált három területen: a munka minőségét, a munkavégzési szokásokat, és a személyközi kapcsolatokat. A kutatás arról számolt be, hogy a magasabb iskolai végzettségű rendőrtisztek úgy gondolták, határozottan minőségibb munkát végeznek, mint az alacsonyabb iskolai végzettségű kollégáik.¹⁰

Mindazonáltal van néhány olyan eredmény is, amely az érem másik oldalát mutatja. A magasabb végzettségű rendőrök közül többen elégedetlenek a foglalkozásukkal.¹¹ Tagadhatatlan hogy az iskolai végzettség emelkedése túl-

---

6 Jason Rydberg – William Terrill: The Effect of Higher Education on Police Behavior. *Police Quarterly*, January 3, 2010

7 Robert E. Worden: A Badge and a Baccalaureate: Policies, Hypotheses, and Further Evidence. *Justice Quarterly*, vol. 7, no. 3, 1990, pp. 565–592.

8 David L. Carter – Allen D. Sapp – Darrel W. Stephens: Higher Education as a Bona Fide Occupational Qualification (BFQQ) for Police: A Blueprint. *American Journal of Police* vol. 7, 1988, pp. 1–27.

9 David L. Carter – Allen D. Sapp: The Effect of Higher Education on Police Liability: Implications for Police Personnel Policy. *American Journal of Police*, vol. 8, no. 1, 1989, p. 154.

10 Suman Kakar: Self-Evaluations of Police Performance: An Analysis of the Relationship between Police Officers' Education Level and Job Performance. *Policing*, vol. 21, no. 4, 1998, p. 632.

11 Do cops need college?... i. m.

képzettséget jelenthet bizonyos rendőri aktivitás esetén, amire e tevékenység elvégzéséhez nincs feltétlenül szükség. A magasabb végzettségű rendőrtisztek kritikusabban szemlélik vezetőik munkáját, és nincsenek oda a közösségi rendőrség elképzelésért.¹² Képzésük költségesebb, és fontos szempont az is, hogy ha egyes állások betöltéséhez képzettségi feltételeket szabnak, óhatatlanul szűkül a lehetséges jelentkezők köre.

Az elmélet és a gyakorlat viszonya. Hol alakul ki a szaktudás?

Jaschke szerint az EU-ban integrált tudományos diszciplínaként már kialakult a „modern rendészettudomány”, amely számos fajta tudásbázisból merít.¹³ Ennek a tudásbázisnak az erősítésére szorgalmazni lehetne azt a rendőrségi megközelítést, hogy a rendőri munka nem egy életre szóló elkötelezettség, és ezzel *megnyitni a vezető pozíciókat a szolgálathoz kívülről csatlakozó szakemberek számára*. Különösen *White és Heslop* kutatásainak eredményeire tekintettel látszik ez indokoltnak. A kutatók azt vizsgálták, hogy három tudományterület oktatásában (ápoló-, tanár- és rendőrképzés) mit szeretnének az oktatók elérni a felsőoktatási képzésen keresztül. Mint megállapítják, az ápolóképzésben maga a felsőoktatási képzés formálja ki a szakmaiságot, a *rendőrképzésről azonban az oktatók úgy gondolkodnak, hogy a felsőoktatás csupán „hozzáadott érték”* annak a szakembernek a kiformalódásához, akit valahol „máshol állítanak elő”.¹⁴ Nekünk is ismerős lehet az az elképzelés, hogy a felsőoktatás csak kiegészíti a szakmai pályafutásuk elején járók gyakorlati képzését. A „gyakorlatiképzés-orientált” oktatás, vagy az, hogy „a kurzusok tartalmát a rendőrség igényei határozzák meg”, illetve az a meghatározás, hogy a gyakorlati képzést „kiegészíti a jogi képzés” – ezek a megállapítások mind a felsőoktatási képzés és a gyakorlati tréning sajátos viszonyára utalnak. Mint a kutatók megállapítják, a célzottan gyakorlatialapú, a szakképzési, illetve az erre utaló kiegészítő szavak mindegyike *nélkülözi az oktatás koherens filozófiáját*.¹⁵ Nem értjük meg belőle, hogy az a „kiegészítő képzés”, amelyet a felsőoktatás nyújt a rendőrhallgatónak, mennyire fontos

---

¹² Uo.

¹³ Hans-Gerd Jashke: Knowledge-led policing and security. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, vol. 4, no. 3, 2010, pp. 302–309.

¹⁴ David White – Richard Heslop: Educating, legitimising for accessorising? Alternative conceptions of professional training in UK higher education: a comparative study of teacher, nurse and police officer educators. *Police Practice and Research*, vol. 13, no. 4, 2012, pp. 342–356.

¹⁵ Uo.

ahhoz a munkához, amelyet majd végeznie kell. Tehát miközben a rendőrhallgatót bevezetik a „tágabb közösség”, „feszültségeinek”, „kérdéseinek”, „következményeinek” világába, *nem értetik meg vele, hogy ő maga is e tágabb közösség része, és az általa végzett tevékenység is alakítja a „tágabb közösség viszonyait”*. Tehát az a tudás, amit a felsőoktatásban szerez, egészen addig semmilyen hatással nem lesz azokra a szituációkra, amelyet befolyásolnia kellene, amíg ezt fel nem ismeri. Mint azt a kutatók nagyon határozottan kiemelték, ugyanez a kérdés az ápolóképzés esetén fel sem vetődik, mert azt mondanák, hogy senki sem lehet szakmailag felkészült ápoló addig, amíg ezt az összefüggést fel nem ismeri.¹⁶

Természetesen csak akkor érdemes a rendőrhallgatókat kritikus gondolkodásra tanítani, ha ilyen kritikus hozzáállásra a rendőri gyakorlat igényt tart. *Viszont szakmailag nem igazolható a rendészettudományok léte, ha a szakmai gyakorlat fejlesztését a rendészeti szervezetek nem igénylik*. Előállhat tehát az a helyzet, hogy *ha a rendőrhallgatók nem profitálnak a „felső” oktatásból, akkor nem is növelik – még kismértékben sem – azt a társadalmi tőkét, amely a rendőrség tevékenységéhez elengedhetetlen*.¹⁷

Az elmélet és a gyakorlat viszonya. Szaktudás és munkaviszonyba lépés

*„Három ország kivételével, azokat a hallgatókat, akik BA szintű egyetemi végzettséget szereztek a felsőfokú rendőrképzésben, az adott ország rendőri szervezetének alkalmaznia kell” – írja egy európai rendészeti felsőoktatást vizsgáló kutatás zárójelentése.*¹⁸ Azt a hallgatót, aki felvettek a rendőrségi tudományok BA-ra, amikor végez, a rendőrségnek alkalmaznia kell. Azaz nem az egyetemi (BA) tanulmányok befejezésekor dől el, hogy *szükség van-e a hallgató munkájára a rendőri szervezetenél, hanem már a tanulmányok megkezdésekor megszületik a döntés*. Ha összehasonlítjuk a „polgári” felsőoktatással, meg kell állapítanunk, hogy az orvosok, tanárok, ápolók maguk „szponzorálják” felsőfokú tanulmányaikat, és amikor a diplomaszerzés után bekerültek a hivatalos regiszterbe, akkor pályázhatnak állásokra. A rendőrdiákok (ismételjük meg: három ország kivételével a kontinensen) azonban szorosan kötődnek magához a rendészeti szervhez is. A kérdés, hogy miért, hi-

---

¹⁶ Uo.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Milan Pagon – Bojana Virjent-Novak – Melita Djuric – Branko Lobnikar: Policing in Central and Eastern Europe: Comparing First hand Knowledge with Experience from the West. College of Police and Security Studies, Slovenia, European Systems of Police Education and Training, 1996

szen a más felsőoktatási intézményben, más tudományterületen szerzett BA-végzettség esetén az állam nem vállal ilyen kötelezettséget. Nem rendészeti foglalkozásoknál tehát nyitott a bemenet, de nyitott a kimenet is, azaz egyik szervezet sem vállalja, hogy a munkaerőpiac működését nem piaci eszközökkel befolyásolja. A rendőrképzésnél azonban nem ez a helyzet: itt a „képzési piaci viszonyokat” felborítja az állami finanszírozó igénye, tehát már a bemenetnél megmondja, hogy hány végzősre és milyen bontásban van szüksége.

Elgondolkodhatunk azon, hogy – ritka kivételektől eltekintve – *miért választ minden ország hasonló megoldást*. Úgy vélem, hogy a lehetséges válaszok között a következő megfontolásoknak mindenképpen helyük van:

1. *Megtartani a tudást a „belsőknél”, mert nem jó, ha mindenki ért ehhez a szakterülethez. Nem jó, ha többen értenek a tömegosztatáshoz, a fegyverhasználathoz, a rendészeti szervek működéséhez, mint ahányan a szervezetben vannak (illetve, mint ahányan szükségszerűen elhagyják a szervezetet).*
2. *Sokat tud meg diák a képzés alatt a tudományról, de sokkal többet tud meg a szervezet működéséről. Ez az egyéb BA-képzéseknél nem így van, mert ott nincs monopolhelyzet a képzésben.*
3. *Feltehető, hogy a szakmai kultúra az elfogadási aktust a felvételihez és nem a szervezetbe való belépéshez köti. Ennek nyilván finansiális magyarázata is van, hiszen a képzést a belügyekkel foglalkozó minisztériumok finanszírozzák.*
4. *Megnyugtatóbb olyan szakemberek alkalmazása, akiknek a felkészítése a megbízó elvárásai szerint történik. Jobbnak implikálódik a beválási ráta, mintha a megfelelő végzettségű személyek közül nyitott eljárásban választanák ki az alkalmasnak tűnő szakembert.*

A kutatás mint tudományos innováció

A sikeres rendészet a tudományos innováción nyugszik. A következő években a rendészet további komplex feladatokkal kerül szembe, részben a bűnözés alakulása, részben a költséghatékonysági elvárások miatt, részben a bizalom-erősítő lépések szükségessége következtében.

2011-ben *Davis Weisburd és Peter Neyroud* olyan *paradigmaváltás szükségességét* fogalmazták meg a rendészettudomány területén, ami *megváltoztatja a kutatás és a rendészet közötti kapcsolatot*. Olyan professzionális szakmai környezet kialakításának szükségessége mellett érveltek, amelyben a rendőrség a bizonyítékalapú szakpolitikát érvényesíti, a rendészeti szakem-

bereket képző felsőoktatási intézmények pedig – szoros kutatási és együttműködési kapcsolatok kialakítása révén – a rendészeti gyakorlat alakításának aktív résztvevőivé válnak. *Azért fontos tehát a kutatás, mert az általa megszerzhető tudásnak képezi biztos alapját, és ez a tudás teszi lehetővé a jó gyakorlatok meghonosítását.* Éppen ezért a felsőfokú oktatási intézményeket nem lehet csak kiképzést biztosító iskoláztatási helynek tekinteni. A rendőrség nem társadalmi struktúrák és szociális értelmezések felett lebegő szervezet, ezért szükség van szociológiai és kritikai megközelítésű elemzésére is.

Egyre természetesebbnek tartjuk, hogy a rendészettudományi képzésnek *1. kutatásalapú ismeretekre* kell épülnie; és segítenie kell *2. a tudásalapú rendészeti kultúra elterjesztését.*

Az elmúlt két évtizedben, szerte a világon jelentősen megnövekedtek a kutatással hitelesített ismeretek a rendészettudományok területén. Ez a helyzet meghatározó hatást gyakorolt a rendőrképzésekre, mivel felismerték annak fontosságát, hogy *csak az elméletileg is felkészített rendőrök tudnak megfelelni azoknak az elvárásoknak, amelyeket a szolgálni kívánt társadalom megfogalmaz velük szemben,* és ők azok, akik felismerik a kutatásalapú rendészettudományi ismeretek fontosságát.

Napjainkban a rendészeti területen dolgozó szakemberektől már a posztmodern társadalommal kapcsolatos, *transznacionális feltételek között használható rendészeti ismeretek alkalmazását várja el a társadalom.* Ennek az ismeretrendszernek *reflektálnia kell* a globális hálózati társadalomra, a társadalom széttöredezettségére, és a multikulturalizmus megjelenésére a hétköznapokban. Az elsajátított rendészettudományi ismeretek alkalmazását is meghatározza az állami hatalomgyakorlás átalakulása, és a közösség bűnözési félelme. Nem beszélve arról, hogy a kockázati társadalom okozta bizonytalan körülmények között a rendészeti szervezeteknek a jogállami elvek tiszteletben tartásával kell az újonnan kialakuló helyzeteket hatékonyan megoldaniuk. A rendészettudományi kutatások egyik problémája, hogy az elméleti szakemberek jó részének nincs elegendő tudása a rendészeti munka napi gyakorlatáról. Az ilyen ismerethiány miatt sok esetben olyan területen folynak kutatások, amely kérdések csak a kutatók érdeklődését keltik fel, de nincsenek szoros kapcsolatban a gyakorlat napi kihívásaival.

A tudás- vagy ismeretalapú rendészeti kultúra kialakítása csak hosszabb folyamat eredménye lehet, mert a hazai rendészeti szerveknél *az elméleti tudás elismerésének és alkalmazásának tradicionális hiánya tapasztalható.* A rendészeti területen dolgozó gyakorlati szakemberben erős a szkepticizmus a társadalomtudományok iránt, a természettudományok elfogadottsága azon-

ban erős (például a fizikai vagy a biológiai kutatások eredményei). A rendészettel foglalkozók körében erősen él a sztereotípiája, hogy a társadalomtudományi ismeretek képlékenyek, kevésbé adekvátak, és nem többek, mint a józan ésszel kikövetkeztethető ismeretek.

A rendőrségen belül nagyon erős hagyománya van a „csinálásalapú” tanulásnak. Ezt erősíti, hogy a rendészeti oktatásban korlátozottak a tapasztalatszerzési lehetőségek a rendészeti szervekkel kapcsolatos kutatási eredmények megbeszélésére, és a módszertani felkészítésre. David White és Richard Heslop szerint az új belépőknek adott tanács, amely szerint „*felejts el mindent, amit eddig mondtak neked, most majd megtanítjuk neked az igazi szakmát*”, az a megközelítés, amely az igazi feszültséget okozza a képzésen belül. Az ápoló- és a tanárképzésben a diák a felsőoktatás folyamatában válik szakemberré, a rendőrségi képzésben viszont a rendőrhallgatót a gyakorlat alakítja szakemberré.¹⁹ Mint a kutatók megjegyzik, ez azt sugallja, hogy a diákok évekig olyan kurzusokon vesznek részt, amelyek irreleváns tudást nyújtanak a szakma által egyszer elismerendő új személyiségéhez (tudniillik azt a gyakorlat hitelesíti), miközben a tanár folyamatos zsonglörködéssel küszködik, a tanulás iránt ellenséges közegben, a szakmaiság fenntartásáért.²⁰

Nehezíti a rendészettudományi kutatások elfogadottságát a rendészettudományi oktatásban, hogy a rendőrségi gyakorlatra nem jellemző, hogy a rendőrség teljes hozzáférést engedjen a rendőrségi adatokhoz és információkhoz a kutatóknak. Ennek hiányában viszont a kutató nem fogja látni azokat a problémákat, amelyekkel a rendészeti szervek küszködnek, és félő, hogy nem valós információk alapján fogják lefolytatni a kutatásokat.

A rendőrségi képzésben két modell létezik: 1. Az oktatás *tradicionális felsőoktatási modellje*, amelyben a diákok társadalomtudományi tantárgyakat tanulnak; és 2. a rendőrségi professzióra épülő oktatás, amelyben az egyetem és a rendőrség partneri kapcsolatban vannak, de *teljes rendőrségi kontroll érvényesül a rendészettudományi ismeretek oktatásában*.²¹ Ez a helyzet problémát okozhat a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatokban, mivel a felsőoktatási oktatóhelyeken és a *rendészettudományt oktató képzőhelyeken oktató tanároknak eltérő percepcióik lehetnek a rendészeti oktatás céljáról, a felsőoktatás szerepéről*, amikor más képzőhelyekkel hasonlítják össze a rendészeti képzési helyek teljesítményét.

¹⁹ David White – Richard Heslop: i. m.

²⁰ Uo.

²¹ Craig Paterson: Adding value? A review of the international literature on the role of higher education in police training and education. *Police Practice and Research: An International Journal*, vol. 12, iss. 4, 2012

Németországban is vitaponttá vált a felsőfokú rendészeti oktatás szükségessége. Az 1991-ben megjelent *Kienbaum-jelentés* megállapítása szerint a rendőrség tevékenységével kapcsolatosan megfogalmazódó követelmények a lakosság felfogásában jellemzően azokhoz a rendőri szolgáltatásokhoz kapcsolódnak, amelyet a felsőfokú végzettségű rendőrök gyakorolnak. Azóta széles körű meggyezés érvényesül a magas oktatási szinten és jól képzett rendőrök alkalmazásának szükségességéről, és nincs is reális kísérlet arra, hogy a rendőrképzési rendszert a korábbi állapotába visszaállítsák, különösen azért, mert a rendőrségnek kiemelt elfogadottsága van a társadalomban.²² *Németországban az egyetemi BA-végzettségre alapozzák a rendőrségi életpályát.*

A rendőrképzés Németországban²³

	1970	1980	1990	1998	2013
Érettségi + belső szakmai képzés	30 258	34 731	29 613	8 524	0
BA-diploma	2 714	6 579	9 890	31 944	39 317
BA az összes százalékában	8,14	15,73	24,69	77,57	98,21
MA-diploma	366	510	555	714	715
MA az összes százalékában	1,10	1,22	1,39	1,73	1,79
Összesen	33 338	41 820	40 058	41 182	40 032

Mint a *táblázat* mutatja, korlátozták az érettségivel és belső képzésekkel együttesen elérhető karrierutak lehetőségét; a rendőröket a BA egyetemi végzettség megszerzésével elérhető karrierutakra irányították át (ez zömében civil egyetemen szerzett BA-végzettség megszerzését jelenti). Növelték a BA karrierpálya felvevőképességét, és 2002 óta csak ez a lehetőség áll nyitva a rendőrségen belüli professzionális előrehaladásra.²⁴

A rendészettudomány mint a doktori fokozat megszerzésére alkalmas tudományterület

A *rendészettudomány* a rendészeti szervek (elsősorban a rendőrség) munkáját kutatja és tanulmányozza. Nem véletlen, hogy White és Heslop szükségesnek tartja leszögezni, hogy „a *rendészettudományok a rendészeti tevé-*

²² Bernhard Frevel: Starting as an Inspector? Studying Police in Germany. Presentation at EUROCRIM 2015 conference, 4 Sept, 2015, Porto, Portugal

²³ Uo.

²⁴ Uo.

kenység tanulmányozását jelenti, és nem annak gyakorlását”.²⁵ A kriminológia, a kriminalisztika, a pszichológia, a jogtudomány, a közösségi rendőrség és a büntető igazságszolgáltatás, valamint a büntetéstan és a büntetés-végrehajtás területén végzett kutatások és vizsgálatok mindegyike a „rendészettudományok” *ernyőfogalma alá tartozik.*

Egy új tudományterület az újabb ismeretek és tudás révén válik ki a korábbi anyaterületből. Annak megfogalmazására törekszik, hogy *mi az az újdonság, nóvum, amely önálló tudományterületté fogalmazza a korábban is meglévő szakterületet és ismeretanyagot.* David Garland a késői modernitás paradoxonját abban látja, hogy „*a kontroll ismét hangsúlyossá lett a társadalmi élet minden területén – az egyetlen és döbbenetes kivétel a gazdaság, amelynek deregulált területéről származik a mai világ legnagyobb kockázatainak többsége. A kontrollt teljesítő intézmények tanulmányozásának előzményeit a közgazdasági, pszichológiai és szociológiai tárgyú rendőrségi (igazságügyi) kutatásokban fedezi fel. Ezek nyomán alakult ki az a speciális szakterület, amelyet a szerző a »kontroll« kriminológiájának nevez, megkülönböztetve azt a hagyományos »oksági« kriminológiától.*”²⁶

Thomas Kuhn szerint *a tudomány nem lineáris módon fejlődik, nem az új ismeretek lineáris felhalmozódásával halad előre, hanem időszakos forradalmakon megy keresztül, amelynek során a tudományos érdeklődés egy bizonyos területen hirtelen alakul át.*²⁷ Azaz nincs jelentősége annak, hogy hány évszázada oktatják a rendészetet, ha nem tudta eddig az önálló tudományterületi rangot kivívni, akkor valami mégiscsak hibádzott a tudományos megítélésében. Azzal, hogy napjaikban a hazai rendészettudomány képviselői egységesen mozdultak, és megfogalmazták az igényt az önálló rendészettudomány iránt, az is következtethető, hogy olyan *paradigmatikus változások zajlottak le a tudományterületen, amelyek indokolják a változásokat.* Ez a rendészettudomány ugyanis nem ugyanaz, mint a száz évvel ezelőtti rendőri vagy rendészeti tudomány, annak ellenére, hogy a rendészet a közigazgatás legrégebbi tevékenysége.²⁸

25 David White – Richard Heslop: i. m.

26 David Garland: *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society.* Oxford University Press, Oxford, 2001, pp. 16–17. Idézi és kommentálja Loïc Wacquant: *A neoliberalis állam megalkotása – munkalét, börtönlét és szociális bizonytalanság.* Eszmélet, 2009. január 1. http://eszmélet.hu/loic_wacquant-a-neoliberalis-allam-megalkotasa-munkalet-b/

27 Thomas Kuhn: *A tudományos forradalmak szerkezete.* Osiris Kiadó, Budapest, 2000.

http://lazarus.elte.hu/~zoltorok/oktat/Kuhn/a_tudomanyos_forradalmak_szerkezete.html

28 Berényi Sándor: *Magyar államigazgatási jog, különös rész.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1972, 255. o.

A rendészet a modern államban az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszély elhárítása.²⁹ Finszter Géza szerint: „a rendészettudomány az állam- és jogtudományoknak azon ágazata, amelynek kutatási tárgya a rendészet szervezete, működése és a rendészeti jog. [...] A rendészettudomány rendszere visszatükrözi a rendészeti rendszerre jellemző struktúrát.”³⁰ Magyary Zoltán meghatározása szerint „a rendészet a közigazgatásnak egyik ága, amelynek hatásköre a közigazgatás minden más ágába belenyúlik [...] A rendészet nem pozitív, hanem védő, elhárító tevékenység.”³¹ A meghatározások a rendészet formái, illetve jogi oldalával definiálják a rendészetet.

Magnus Hörqvist a rendészet működésmódjában vett észre változást. Mint mondja: úgy tűnik, hogy a (közigazgatási) szabályozás és a rendőrség összeolvadóban van. Viszont keveset tudunk arról, hogy ez a konvergencia hogyan zajlik.³² Öt olyan jellemzőt sorol fel, amelyeket a szakirodalom a rendőrség és az egyéb közigazgatási szabályozás megkülönböztetésére dolgozott ki:

1. A rendőrség tevékenysége a büntetőjogi rendelkezéseken alapul, az egyéb szabályozások a közigazgatási jogalkotáson.
2. Míg a rendőrség büntető vagy nyíltan kényszerítő, és az ügyési eljárást készíti elő, az egyéb szabályozások a meggyőzésen vagy az együttműködésen alapulnak, és jogkövetés-orientáltak.
3. A rendőrség absztrakt értékeket közvetít, mint az igazság, és erkölcsi elítélés kapcsolódik hozzá, addig az egyéb szabályozás jellemzően technikai és a hasznosság, illetve a hatékonyság fogalmaival írható le.
4. Míg a rendőrségi tevékenység mindenekelőtt a rendőrséggel mint közpolitikai intézménnyel kapcsolódik össze, a szabályozás olyan szervezetekkel, amelyek kívül esnek a büntető igazságszolgáltatás területén, illetve sokféle magántestülettel is kooperálnak.
5. A rendőri tevékenység az olyan eredendően jogsértő magatartások visszaszorítását célozza, mint a bűncselekmény vagy az egyéb antiszociális magatartások köre, a szabályozás viszont a társadalmilag értékes tevékenységek negatív mellékhatásait kezeli.³³

---

29 Sallai János: A magyar rendészettudomány etablációja. *Belügyi Szemle*, 2015/6., 22. o.

30 Finszter Géza: A társadalomtudományok és a rendészet. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk): *Rendészettudományi gondolatok. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulásának egy évtizedes jubileuma alkalmából*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014, 1310. o.

31 Magyary Zoltán: *Magyar közigazgatás*. Budapest, 1942, 280. o.

32 Magnus Hörqvist: Regulating business or policing crime? Tracing the policy convergence between taxation and crimecontrol at the local level. *Regulation & Governance*, 12/2014.

33 Uo.

Az elmúlt húsz évben a börtönrendszer, a határrendészet, a bűnmegelőzési programok, a terrorizmusellenes eszközök és a magánbiztonság jelentősen kiterjeszkedtek Európában (is). Egyre határozottabb *paradigmaváltás látható abban, ahogy az állam legitim erőszak alkalmazási hatalma megnyilvánul. Egyre bizonytalanabbak a határai annak a megkülönböztetésnek, ami a kriminális cselekmény (amellyel a büntető igazságszolgáltatás foglalkozik) és a „biztonságra veszélyes” viselkedés között húzódik (ez utóbbi viselkedéseket korábban a szociális intézmények és a szociálpolitika kezelte). „A jogállam átadja a helyét a biztonsági mentalitásnak, ahol az erő alkalmazását a veszélyértékelés határozza meg [...] egyre inkább érvényesül az állami erőhatalom alkalmazása a büntető igazságszolgáltatás területén kívül is”* – mondja Hörnqvist, és felteszi a kérdést, hogy vajon a rendszer rosszul, vagy csak másként működik.³⁴ A törvény falát áttöri a biztonság koncepciója, és a rendőrség – együttműködésben a szociális szolgálatokkal – elsősorban nem a bűncselekmények, hanem civilizálatlan jogellenesség iránt mutat egyre határozottabb érdeklődést.³⁵ Fogalmazható ez úgy is, hogy a társadalomban „minden rendészet”³⁶, hiszen az európai rendőrség története azt mutatja, hogy a XIX. században kialakult korai „rendfenntartó” tevékenységet végző szervezet nem egy specializált feladatkörű szervezet volt. A városi hatóságok felhatalmazására egy sokkal általánosabb program részletes regulálását végezte el, amelynek célja a szabályozott kereskedés és piac kialakítása volt.³⁷ A XIX. század végére alakult ki a rendőrség mint specializált szervezet, amelynek feladata a szabályok karbantartása és a bűnözés kontrollálása volt. A rendőrség tevékenysége egyre inkább az utcai bűnözés kezeléséhez kapcsolódott, míg a szabályozás az üzleti élet komplexitásához igazodott. Hörnqvist szerint az az elkülönülés, amely XIX. század közepére kialakult *a rendőrségi tevékenységek és az egyéb közfunkciók szabályozása között, most egy olyan irányt vett, amelyben a folyamat az integráció felé mozog ismét.*³⁸

Ez a folyamat Magyarországon is érzékelhető: *a kisebb súlyú jogellenes cselekmények egyre határozottabb rendészeti beavatkozás tárgyai.* A kisebb értékre elkövetett lopások elleni hatékonyabb fellépés érdekében a jogalkotó

³⁴ Magnus Hörnqvist: Risk Assessments and Public Order Disturbances: New European Guidelines for the Use of Force? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, vol. 5, 2004, pp. 4–26.

³⁵ Uo.

³⁶ Janza Frigyes konferenciai záróbeszéde. Önkormányzati Rendészet Konferencia, 2014. április 16., Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar

³⁷ David Garland: i. m. 31. o.

³⁸ Magnus Hörnqvist (2014): i. m.

szigorította a szabálysértések szankciórendszerét, és a felderítést a rendőrség hatáskörébe utalta. Új büntetési nem bevezetésére került sor, a körérdekű munka, valamint a futballhuliganizmus hatékony visszaszorítása érdekében konkrét változások történtek.³⁹ Az alsóbb társadalmi csoportok, illetve rétegek a „*túló rendfenntartás*” (*overpolicing*) hatása alá kerültek. Ezek a jellegzetességek már magukban is indokolják, hogy szükségesnek tartjuk *önálló rendészettudományi terület megfogalmazását*, és az új jelenségek értelmezési és elemzési lehetőségeinek megteremtését a rendészeti felsőoktatásban.

Napjaink tudásalapú társadalmában *a felsőoktatási intézményeknek „jövőstabilizáló” funkciót* kell betölteniük: 1. *Új tudást kell generálniuk*, amellyel a globalizálódó kutatási rendszerek ösztönzik a tudományos-technológiai innovációs folyamatot; 2. *Tudás és technológiai transzfer* segítségével terjeszteniük és alkalmazniuk kell a tudományos eredményeket és ismereteket; továbbá 3. *a megszerzett tudást a képzésben és a továbbképzésben kell hasznosítaniuk*.

Ha összefoglaljuk, hogy miért *kell magasabb szinten képzett rendőrség, akkor arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a hosszabb képzés, a tudományos alapokra épülő oktatás vezet el ahhoz, hogy*

- a rendőrnök alaposabb tudása legyen a jogról (különösen a közjogról, így a büntető anyagi és -eljárásjogról, és a közlekedési jogról) és a társadalomban zajló folyamatokról;
- a magasabb képzettség erősíti a rendőrök szakmai jártasságát és szociális kompetenciáit;
- eredményesebb lesz a rendőrség (kevesebb bűncselekmény, kevesebb baleset, jobb felderítési arány, nagyobb közösségi megelégedettség a rendőrséggel, alacsonyabb mértékű bűnözési félelem stb.);
- kevesebb rendőr tanúsít elfogadhatatlan viselkedést, és erősödik a bizalmi kapcsolat a rendőrség és a közösség között;
- a bírósági eljárásban is elfogadott bizonyítékok a tárgyalások hatékonyságát és a méltányos eljárás gyakorlatát erősítik.

A kérdés az, hogy hogyan „*állítsuk elő*” azt a szakmailag felkészült és hatékony szaktudással felvértezett munkaerőt, amely *a harminc év múltán megjelenő próbatételeknek is meg tud felelni*.

---

³⁹ Christián László: Rendészeti politika. MTA Law Working Papers, 2015/14. [Közpolitikák és jogi környezetük]

Befejezésképpen ismét visszatérek a bevezetőben említett Cepol stratégiai anyaghoz. *Jean-Marie Van Branteghem*, a Cepol igazgatótanácsának az elnöke az anyag előszavát ezzel kezdte: „*Vannak szervezetek, amelyek gondolkodnak, és vannak olyanok, amelyek cselekszenek. A játék tetején azonban azok a szervezetek vannak, amelyek mindkettőre képesek. Amelyeknek elképzeléseik vannak és stratégiájuk arra, hogy az elképzeléseiket megvalósítsák.*”⁴⁰ Az előbbi mondatok frappánsan fejezik ki azt, amit a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskolájának megalapításától és működésétől várok: *segítse azoknak a szakemberek képzését, akik egy olyan szervezetnél szeretnének dolgozni, amely a tudományos gondolkodásra és a hatékony cselekvésre is képes.*

---

⁴⁰ Qualitative thinking – Qualitative education... i. m. 7. o.